

ЗАКОН

О МЕДИЈАЦИЈИ

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет закона и подручје примене

Члан 1.

Овим законом уређује се медијација у спорним односима ако другим законом није прописана искључива надлежност суда или другог органа.

Медијација је нарочито могућа у имовинскоправним споровима који за предмет имају испуњење обавезе на чинидбу, у породичним споровима, радним споровима, привредним споровима, управним стварима када странке могу слободно располагати својим захтевима, споровима у области образовања, споровима у области заштите животне средине, споровима насталим услед дискриминације, као и у свим другим спорним односима, у којима медијација одговара природи спорних односа и може да користи њиховом разрешењу, с обзиром на природу спорних односа.

Одредбе овог закона примењују се и на медијацију у кривичним и прекршајним стварима, ако је то могуће и ако посебним законом није другачије прописано.

Одредбе овог закона примењују се на медијацију у спорним односима са страним елементом (међународна медијација), без обзира на то да ли се спроводи пре или после покретања судског или другог поступка.

Појам медијације

Члан 2.

Медијација је сваки поступак, без обзира на назив, у којем стране настоје да спорни однос реше путем преговарања, уз помоћ једног или више медијатора (комедијација), који странама помажу да постигну споразум.

Међународна медијација

Члан 3.

Међународна медијација, у смислу овог закона, је медијација у спорним односима са страним елементом, а нарочито:

- 1) ако стране у време постизања сагласности о медијацији имају пребивалиште или пословно седиште у различитим државама;
- 2) у случају ако држава у којој стране имају пребивалиште или пословно седиште није држава у којој треба да се изврши битан део обавеза из пословног односа, односно држава са којом је предмет спора најуже повезан;
- 3) ако су се стране изричито споразумеле да је спор везан за више држава.

Када се медијација у спорним односима из става 1. овог члана води у Републици Србији, примењују се одредбе овог закона, осим ако су се стране изричито споразумеле да ће се медијација спровести по другим правилима.

Уговорне одредбе о медијацији

Члан 4.

Стране у уговорном односу могу да у уговор унесу одредбе којима се обавезују, да у случају спора, покушају да спорни однос реше непосредним преговарањем, медијацијом или арбитражом пре покретања судског или другог поступка правне заштите.

Примена начела и стандарда медијације

Члан 5.

Питања која нису изричито уређена овим законом решавају, се у складу са начелима медијације, предвиђеним овим законом и међународно прихваћеним стандардима медијације предвиђеним у актима Уједињених нација, Савета Европе и Европске уније.

II. НАЧЕЛА МЕДИЈАЦИЈЕ

Добровољност

Члан 6.

Поступак медијације спроводи се на основу изричите сагласности страна, осим у спорним односима у којима је посебним законом покретање поступка медијације предвиђено као услов за вођење судског или другог поступка.

Суд или други орган који је овим или посебним законом обавезан или овлашћен да странкама укаже на могућност примене медијације, дужан је да пружи све потребна обавештења у циљу потпуне обавештености странака о могућности спровођења медијације.

Обавезу из става 2. овог члана надлежни орган може извршити и упућивањем странака код медијатора или организације за медијацију.

Стране се слободно споразумевају о начину спровођења медијације, упућивањем на одређена правила или на други начин.

Ако стране споразумно не одреде начин спровођења медијације, медијатор спроводи медијацију на начин који сматра одговарајућим, узимајући у обзир предлоге страна, околности случаја и потребу за брзим решењем спорног односа.

Равноправност

Члан 7.

У поступку медијације стране су равноправне.

Медијатор је дужан, уважавајући све околности случаја, да странама обезбеди равноправан положај.

Искључење јавности

Члан 8.

У поступку медијације јавност је искључена.

У поступку медијације учествују стране и њихови законски заступници.

Пуномоћници страна и трећа лица могу присуствовати поступку медијације уз сагласност страна.

Поверљивост

Члан 9.

Сви подаци, предлози и изјаве у вези са поступком медијације су поверљиви, осим ако се стране нису другачије споразумеле, изузев оних који се морају саопштити на основу закона или ради спровођења споразума страна.

Стране, њихови законски заступници и пуномоћници, медијатори, трећа лица која присуствују поступку медијације, као и лица која обављају административне послове за потребе медијације, дужни су, у смислу овог закона, да све податке, предлоге и изјаве у вези са поступком медијације, чувају као тајну.

Предлози изнети током медијације дати искључиво у сврху закључења споразума о спорном односу, не могу се користити у судском, арбитражном или другом поступку, нити саопштити на други начин.

Предлози из става 3. овог члана, суд или други орган који води поступак неће прихватити ако буду понуђени.

Стране, њихови законски заступници и пуномоћници, медијатор, трећа лица која присуствују поступку медијације, као и лица која обављају административне послове за потребе медијације одговорни су за штету насталу услед кршења обавезе чувања тајне.

Допуштеност доказа у другим поступцима

Члан 10.

Стране, њихови законски заступници и пуномоћници, медијатори, трећа лица која присуствују поступку медијације, као и лица која обављају административне послове за потребе медијације, не могу се у било ком судском или другом поступку позивати на околности, сведочити или предлагати као доказ:

1) чињеницу да је једна страна предложила спровођење поступка медијације или изразила вољу да у овом поступку учествује;

2) мишљења и ставове које је страна у поступку медијације изразила или предлоге које је у том поступку изнела искључиво у циљу постизања споразума о спорном односу;

3) изјаве о чињеницама или признање захтева или чињеница датих у поступку медијације;

4) могуће начине решавања спорног односа које је током поступка медијације изнео медијатор и чињеницу да је страна у поступку показала спремност да прихвати предложени начин решавања спорног односа;

5) исправу која је припремљена искључиво за потребе поступка медијације.

Докази, осим доказа из става 1. овог члана, који су допуштени у судском или другом поступку не сматрају се недопуштеним само због тога што су коришћени у поступку медијације.

Ако се у поступку медијације страна позвала на неки доказ који би у другом поступку могла ускратити, коришћење таквог доказа у поступку медијације не значи пристанак на његово коришћење у другом поступку.

III. ПОСТУПАК МЕДИЈАЦИЈЕ

Покретање поступка

Члан 11.

Поступак медијације започиње постизањем сагласности страна о спровођењу медијације.

Ако спровођење медијације предложи једна страна, а друга прихвати предлог у року од 30 дана од дана подношења предлога, сматра се да је постигнута сагласност страна о спровођењу медијације.

Када је покретање поступка медијације посебним законом предвиђено као услов за вођење судског или другог поступка, односно ако су се стране приликом закључења уговора обавезале да ће спор покушати да реше путем медијације пре покретања судског или другог поступка, поступак медијације започиње подношењем предлога за спровођење медијације.

Споразум о спровођењу медијације

Члан 12.

Стране и медијатор могу закључити споразум о спровођењу медијације у писаној форми којим потврђују избор медијатора, уређују своја права и обавезе, у складу са начелима медијације, утврђују трошкове медијације и друга питања од значаја за спровођење медијације.

Спровођење поступка

Члан 13.

Медијатор је дужан да на почетку спровођења медијације упозна стране са циљем медијације, правилима поступка, трошковима и улогом медијатора.

Стране се слободно споразумевају о начину спровођења медијације упућивањем на одређена правила или други начин.

Медијатор може да води заједничке или одвојене разговоре са странама, као и да предлоге и ставове једне стране, уз њену сагласност пренесе другој страни.

Свака страна може одустати од даљег учешћа у поступку медијације у било којој фази поступка.

Медијатор може обуставити поступак медијације, ако процени да даље спровођење поступка није целисходно.

Окончање поступка

Члан 14.

Поступак медијације се окончава:

- 1) даном закључења споразума страна о спорном односу;

2) даном доношења одлуке медијатора да се поступак обуставља јер даље вођење поступка није целисходно;

3) даном давања изјаве једне стране да одустаје од даљег спровођења поступка.

Ако се поступак медијације спроводи на основу упута суда или другог органа, медијатор је дужан да обавештење о начину окончања поступка достави суду или другом органу.

Ако је покренут поступак медијације, који је посебним законом предвиђен као услов за вођење судског или другог поступка, окончан на начин из става 1. тач. 2) и 3) овог члана, медијатор је дужан да странама изда потврду о покретању и окончању поступка медијације.

Дејство медијације на рокове застарелости и преклузивне рокове

Члан 15.

Покретањем поступка медијације не прекида се застарелост потраживања.

Постизањем сагласности о спровођењу медијације започиње застој застарелости потраживања у односу на захтев поводом којег се спроводи поступак медијације, који не може трајати дужи од 90 дана од дана постизања сагласности о спровођењу медијације.

Ако је поступак медијације окончан без закључивања споразума страна о спорном односу, рок застарелости наставља да тече од дана окончања поступка медијације.

Покретање поступка медијације не утиче на законске рокове за покретање судског или другог поступка у погледу захтева поводом којег се спроводи поступак медијације, осим ако је овим или посебним законом медијација предвиђена као услов за вођење судског или другог поступка.

Ако је у току поступка медијације поводом захтева за који је посебним законом одређен рок за покретање судског или другог поступка који није истекао, овај рок наставља да тече од дана када предлог за спровођење медијације није прихваћен, односно од дана окончања поступка медијације.

Споразум о спорном односу

Члан 16.

Садржину споразума о спорном односу одређују саме стране.

На сагласан захтев страна, медијатор учествује у састављању и изради споразума из става 1. овог члана.

Стране могу да се сагласе да споразум из става 1. овог члана сачине у писаној форми.

Ако стране не постигну споразум из става 1. овог члана због несагласности о правним питањима, могу постићи писану сагласност о чињеничним питањима, која их обавезује у судском или другом поступку.

Сагласност о чињеничним питањима из става 4. овог члана обавезује и суд или други орган који ће чињенице обухваћене сагласношћу сматрати неспорним у судском или другом поступку.

Споразум о спорном односу као извршна исправа

Члан 17.

Споразум о спорном односу има снагу извршне исправе ако је састављен у писаној форми и садржи потписе страна и ако га на записник узме судија (судско поравнање), службено лице које решава у управној ствари (поравнање у управном поступку) или друго лице које врши јавна овлашћења (јавни бележник, извршитељ), као и другим случајевима у складу са посебним законом.

Споразум о спорном односу састављен у писаној форми који садржи потписе страна има снагу извршне исправе, поред случајева из става 1. овог члана, ако је једна страна дала изричиту изјаву да пристаје да се по доспелости утврђене обавезе или по испуњењу предвиђеног услова, спроведе принудно извршење и ако на такав споразум Комора медијатора (у даљем тексту: Комора) стави потврду извршности, на начин одређен актом Коморе.

Сходна примена Закона о облигационим односима

Члан 18.

На закључење, дејство и престанак споразума о спорном односу закљученом у поступку медијације сходно се примењују одредбе Закона о облигационим односима које уређују вансудско поравнање.

Трошкови медијације

Члан 19.

Ако се стране нису другачије споразумеле и ако није другачије одређено овим законом, у поступку медијације свака страна сноси своје трошкове, а заједничке трошкове поступка стране носе подједнако.

Заједничке трошкове поступка медијације чине награда за рад медијатора и накнада трошкова које је медијатор имао у вези са спровођењем поступка медијације.

Висина награде за рад и висини накнаде трошкова медијатора одређује се према Тарифи о наградама и накнадама трошкова у поступку медијације коју доноси министар надлежан за послове правосуђа.

Стране се могу ослободити плаћања трошкова поступка медијације ако је то посебним законом предвиђено или ако су ослобођене плаћања трошкова судског или другог поступка, у складу са посебним законом.

Медијатори могу да обављају медијацију без награде.

Комора води посебан списак медијатора из става 5. овог члана.

IV. ОДНОС МЕДИЈАЦИЈЕ И СУДСКОГ ИЛИ ДРУГОГ ПОСТУПКА

Упућивање на медијацију

Члан 20.

Суд или орган управе може у свакој фази поступка да упути странке на информативни састанак са медијатором.

Медијатора одређују странке споразумно, а могу затражити да медијатора одреди суд или орган управе који води поступак.

Суд је дужан да упути странке на информативни састанак са медијатором који ће се одржати пре заказивања припремног рочишта или првог рочишта за главну расправу у следећим случајевима:

- 1) ако је предвиђено посебним законом;
- 2) ако оцени да је то у најбољем интересу детета о чијим се правима и интересима одлучује;
- 3) ако је започела парница у имовинскоправним споровима у којима се захтева испуњење обавезе на чинидбу, и то:
 - у привредним споровима који нису спорови мале вредности,
 - у споровима за накнаду штете на основу Закона о јавном информисању,
 - у споровима у којима се на једној страни појављује више од пет странака,
 - у споровима за поделу брачне тековине,
 - у споровима за колективну заштиту права и интереса (заштита потрошача, заштита од дискриминације и др).

Упућивање на информативни састанак са медијатором не спречава заказивање припремног рочишта или првог рочишта за главну расправу.

Суд неће упутити странке на информативни састанак, у смислу става 3. овог члана, у случају када странке доставе доказ да су покушале да спор реше медијацијом или на други миран начин, пре покретања судског поступка.

Информативни састанак са медијатором

Члан 21.

Информативном састанку са медијатором обавезна су да присуствују сва лица из спорног односа означена у позиву за састанак који им се доставља. Састанку могу присуствовати и њихови законски заступници и пуномоћници.

На информативном састанку медијатор упознаје странке са правилима медијације, улогом медијатора, трошковима поступка медијације и пружа странкама све друге информације које оне затраже ради доношења одлуке о спровођењу поступка медијације.

Након окончања информативног састанка са медијатором, странке могу постићи сагласност да се одмах спроведе поступак медијације.

Странка која се није одазвала позиву за информативни састанак са медијатором, у смислу члана 20. став 3. овог закона, дужна је да у писаној форми обавести медијатора о разлозима недоласка.

Медијација као услов за вођење другог поступка

Члан 22.

Ако је спровођење медијације посебним законом предвиђено као услов за вођење судског или другог поступка, медијатор ће предлог за покретање поступка медијације са позивом за први састанак и писаним обавештењем о циљу медијације, правилима поступка, трошковима поступка, улози медијатора и последицама неодржавања позиву, доставити или саопштити другој страни на погодан начин, који обезбеђује доказ о достављеном или саопштеном позиву.

Првом састанку са медијатором обавезна су да присуствују сва лица из спорног односа означена у предлогу за покретање поступка. Састанку могу присуствовати и њихови законски заступници и пуномоћници.

Ако се страна без оправданих разлога не одазове позиву из става 1. овог члана, медијатор доноси одлуку којом се поступак медијације обуставља.

Неоправдани изостанак стране

Члан 23.

Страна која се без оправданих разлога није одазвала позиву из члана 21. став 1. и члана 22. став 1. овог закона, дужна је да накнади трошкове информативног састанка, односно поступка медијације, о чему одлучује суд или орган управе посебним решењем, одмах након покретања судског или другог поступка и достављања обавештања медијатора да први састанак није одржан, односно одлуке медијатора да је поступак медијације обустављен.

Трошкове из става 1. овог члана чине трошкови медијатора (награда за рад и накнада трошкова) и трошкови друге стране (трошкови доласка на састанак и трошкови заступања).

Ако се страна без оправданог разлога није одазвала позиву из члана 21. став 1. и члана 22. став 1. овог закона, суд или орган управе може донети одлуку да та стране сноси трошкове судског или управног поступка, без обзира на исход поступка.

Одлуку из ст. 1. и 3. овог члана, суд или орган управе доноси имајући у виду све околности случаја, а нарочито:

- 1) природу спора;
- 2) раније покушаје да се спор реши медијацијом или на други миран начин;
- 3) висину трошкова медијације;
- 4) вероватноћу да би медијацијом могао да се оконча спорни однос у целини или у појединим деловима, односно да се постигне споразум о чињеничним питањима.

Одредбе ст. 1. до 4. овог члана примењују се и ако су се стране уговором обавезале да спорове решавају медијацијом пре покретања судског или другог поступка, а једна уговорна страна се без оправданог разлога не одазове позиву за учествовање у поступку медијације на основу предлога за покретање поступка медијације друге уговорне стране.

Обавеза плаћања таксе у случају медијације

Члан 24.

У случају постизања споразума о спорном односу у поступку медијације, након покренутог судског или другог поступка, странке се ослобађају плаћања неплаћених судских, односно административних такси одређених у складу са посебним законом.

Медијација у другим случајевима

Члан 25.

Стране могу покренути поступак медијације и у току поступка по правним лековима или извршног поступка.

Обезбеђење техничких услова за спровођење медијације

Члан 26.

Ако не постоје други технички услови, судови ће омогућити одржавање информативног састанка са медијатором, односно спровођење медијације, у судским зградама, ван радног времена, на основу уговора између суда и медијатора, односно организације, установе или институције које спроводе медијацију.

Стране у поступку медијације могу обезбедити пословне или друге просторије за спровођење медијације.

Организације, установе и институције које спроводе медијацију дужне су да обавесте Комору о месту у којем спроводе медијацију, а Комора ће јавно огласити та места.

V. МЕДИЈАТОР

Услови за обављање медијације

Члан 27.

Медијатор је физичко лице које на независан, неутралан и непристрасан начин посредује између страна у спорном односу, у складу са начелима медијације.

За стицање својства медијатора, лице мора да испуњава следеће услове:

- 1) да је пословно способно;
- 2) да је завршило основну обуку за медијатора;
- 3) да је достојно за обављање послова медијатора;
- 4) да има важећу лиценцу за обављање послова медијације;
- 5) да је уписано у Регистар медијатора.

Посебним законом могу бити прописани додатни услови за обављање медијације у одређеним спорним односима.

У међународној медијацији медијатор може бити и страни држављанин под условом да су се стране о томе сагласиле и да је овлашћен да се бави пословима медијације у другој држави.

Судије могу обављати послове медијатора искључиво изван свог радног времена.

Други облици обављања послова медијатора

Члан 28.

Медијатори могу обављати послове медијације и преко одређених организација, установа и институција.

Комори се поверава јавно овлашћење да води посебну јавну евиденцију о облицима обављања послова медијатора из става 1. овог члана.

Избор медијатора

Члан 29.

Ако се стране нису другачије споразумеле, поступак медијације спроводе један или више медијатора, које стране споразумно одреде.

Ако стране споразумно не одреде медијатора, могу затражити да медијатора одреди Комора или суд, односно други орган који води поступак.

Искључење медијатора

Члан 30.

Медијатор не може бити судија који поступа у предмету поводом спорног односа због којег се спроводи медијација, односно службено лице које води поступак у том спорном односу.

Изузеће медијатора

Члан 31.

Медијатор ће се изузети из поступка медијације у коме има лични интерес или ако из других разлога није у могућности да поступа непристрасно.

Медијатор је дужан да обавести стране о свим околностима које би могле да доведу у сумњу његову непристрасност.

Медијатор може спроводити поступак медијације у случају да постоје околности из става 2. овог члана, ако су стране након што су обавештене о тим околностима, сагласне да он спроводи поступак медијације.

Дужности медијатора

Члан 32.

Медијатор је дужан да се упозна са околностима спорног односа.

Медијатор је дужан да посредује у складу са начелима медијације и Етичким кодексом медијатора (у даљем тексту: Етички кодекс) који доноси Комора.

Медијатор не може да намеће странама решење, да даје обећања и правне савете, нити да гарантује одређен резултат поступка медијације.

Медијатор је дужан да спроводе и оконча поступак медијације у најкраћем року.

Медијатор је дужан да странама изда обрачун награде за свој рад и трошкова, у складу са Тарифом о наградама и накнадама трошкова у поступку медијације.

Медијатор је дужан да, ради вођења евиденције, Комори подноси годишњи извештај о броју обављених медијација. Извештај посебно садржи податке о врсти спорног односа ради чијег решавања је спровођена медијација, месту у којем је спроведен поступак медијације и начину окончања поступка медијације.

Одговорност за штету

Члан 33.

Медијатор је одговоран за штету коју нанесе странама својим незаконитим поступањем, намерно или грубом непажњом, у складу са општим правилима о одговорности за штету.

Медијатор је дужан да закључи уговор о обавезном осигурању од професионалне одговорности код организације регистроване за ову врсту осигурања.

Комора може закључити уговор о колективном осигурању од професионалне одговорности за све медијаторе уписане у Регистар медијатора.

Комора утврђује минималну суму осигурања за штету од професионалне одговорности.

Право на награду и накнаду трошкова

Члан 34.

Медијатор има право на награду за свој рад и накнаду трошкова у складу са Тарифом о наградама и накнадама трошкова у поступку медијације.

VI. ЛИЦЕНЦИРАЊЕ МЕДИЈАТОРА

Поступак лиценцирања

Члан 35.

Лиценцирање је поступак у коме се утврђује да неко лице испуњава услове за стицање својства медијатора, прописане овим законом и у коме се издаје лиценца за медијатора.

Лиценца

Члан 36.

Лиценца је јавна исправа којом се потврђује да лице испуњава услове за обављање послова медијације.

Право на добијање лиценце има лице које испуњава услове из члана 27. став 2. тач. 1) до 3) овог закона.

Лиценца се издаје са роком важења од пет година, осим прве лиценце која се издаје са роком важења од три године.

Обнављање лиценце

Члан 37.

Лиценца се обнавља ако су испуњени услови за издавање лиценце.

Поред услова из става 1. овог члана, за обнављање лиценце медијатор мора да испуни следеће услове:

- 1) најмање десет сати сталне обуке медијатора у току једне године;
- 2) најмање 30 медијација за време важења лиценце.

У поступку обнављања лиценце посебно се води рачуна о поштовању Етичког кодекса и испуњавању обавеза прописаних овим законом и актима Коморе, од стране медијатора.

Изузетно, лиценца се може обновити ако медијатор из оправданих разлога није испунио услове из става 2. овог члана, у складу са актом Коморе.

Поступак за обнављање лиценце медијатор мора да покрене најкасније шест месеци пре истека рока важења лиценце.

Одузимање лиценце

Члан 38.

Медијатору се одузима лиценца ако се утврди да није испуњавао услове из члана 27. став 2. тач. 1) до 3) овог закона, ако услед наступања одређених околности ове услове више не испуњава или ако је учинио дисциплински прекршај прописан овим законом услед кога је странама у поступку медијације причињена знантна штета.

Предлог за одузимање лиценце могу поднети суд или други орган који води поступак, министарство надлежно за послове правосуђа, стране у спорном односу у којем је медијатор посредовао и дисциплинска комисија Коморе.

Надлежност

Члан 39.

Поступак лиценцирања, обнављања лиценце и одузимања лиценце спроводи Комора.

Против одлуке Коморе којом се одбија захтев за издавање и обнављање лиценце, односно одлуке којом се одузима лиценца може се покренути управни спор.

Регистар медијатора

Члан 40.

Лице које је добило лиценцу уписује се у Регистар медијатора који води Комора.

У Регистар медијатора уписују се:

- 1) име и презиме и адреса медијатора;
- 2) датум издавања лиценце, датум обнављања лиценце и датум одузимања лиценце;
- 3) изречене дисциплинске казне;
- 4) други подаци одређени актом Коморе.

Регистар медијатора је јаван и објављује се на интернет страници Коморе.

Регистар медијатора води се у складу са прописима који уређују заштиту података о личности.

Ближа садржина и начин вођења Регистра медијатора уређује се актом Коморе.

VII. ОБУКА МЕДИЈАТОРА

Појам и врсте обуке медијатора

Члан 41.

Обука медијатора је организовано стицање и усавршавање практичних знања и вештина потребних за самостално, ефикасно и успешно обављање послова медијације.

Обука медијатора може бити основна, стална и специјализована.

Завршена основна обука је услов за стицање својства медијатора, а редовно годишње похађање сталне обуке је услов за обнављање лиценце медијатора.

Специјализована обука се организује за поједине области или врсте спорова.

Програм обуке

Члан 42.

Комора утврђује програме обуке из члана 41. овог закона, уз прибављену сагласност министарства надлежног за послове правосуђа.

Програм обуке из става 1. овог члана утврђује се на период од пет година.

Актом Коморе ближе се уређује начин утврђивања програма обуке из става 1. овог члана.

Спровођење обуке

Члан 43.

Програм обуке из члана 42. овог закона спроводе државни и други органи и организације и правна и физичка лица, на основу дозволе коју издаје Комора, по прибављеној сагласности министарства надлежног за послове правосуђа.

Актом Коморе ближе се уређују услови и поступак за издавање дозволе из става 1. овог члана, као и надзор над спровођењем програма обуке од стране Коморе.

Комора води евиденцију о издатим дозволама из става 1. овог члана.

Државни и други органи и организације и правна и физичка лица из става 1. овог члана издају уверења о завршеној основној и специјализованој обуци и похађању сталне обуке.

Комора води евиденцију издатих уверења.

Образац уверења из става 4. овог члана уређује се актом Коморе.

VIII. ДИСЦИПЛИНСКА ОДГОВОРНОСТ МЕДИЈАТОРА

Дисциплинска одговорност

Члан 44.

Медијатор дисциплински одговара ако у обављању послова медијације крши одредбе овог и других закона, Етичког кодекса и других аката Коморе.

Медијатору се у поступку утврђивања дисциплинске одговорности могу изрећи само дисциплинске казне које су прописане овим законом.

Дисциплински прекршаји

Члан 45.

Медијатор чини дисциплински прекршај ако:

- 1) не посредује на неутралан начин и без предрасуда у погледу страна и спорног односа;
- 2) намеће странама решење, даје правне савете или гарантује одређен резултат поступка медијације;
- 3) неоправдано одуговлачи са спровођењем поступка медијације;
- 4) странама наплати већи износ награде за свој рад и трошкова медијације од износа утврђеним у Тарифи о наградама и накнадама трошкова у поступку медијације;
- 5) странама не изда обрачун награде за свој рад и трошкова;
- 6) у најкраћем року не обавести суд или други орган који води поступак о исходу медијације, у складу са законом;
- 7) повреди обавезу чувања тајности података у поступку медијације;
- 8) учини другу повреду дужности утврђену Етичким кодексом или другим актом Коморе.

Дисциплинске казне

Члан 46.

Дисциплинске казне су:

- 1) писмена опомена;
- 2) новчана казна од 10.000 до 100.000 динара.

Застарелост

Члан 47.

Рок застарелости гоњења за дисциплински прекршај је годину дана од дана када је прекршај учињен.

Наплата изречене новчане казне

Члан 48.

Одлука којом је утврђена одговорност за дисциплински прекршај има својство извршне исправе у погледу изречене новчане казне.

Средства остварена наплатом новчаних казни представљају приход Коморе.

Дисциплински органи

Члан 49.

Дисциплински поступак покреће и води Комора.

Дисциплински органи су: дисциплински тужилац и дисциплинска комисија.

Дисциплински тужилац бира се из реда медијатора.

Дисциплинску комисију чине три медијатора.

Начин избора, мандат, надлежност и начин одлучивања дисциплинских органа ближе се уређује Статутом Коморе (у даљем тексту: Статут).

Дисциплински поступак

Члан 50.

Дисциплински поступак покреће се предлогом који дисциплински тужилац подноси дисциплинској комисији.

Предлог из става 1. овог члана дисциплински тужилац подноси на основу пријаве.

Пријаву дисциплинском тужиоцу могу поднети суд или други орган који води поступак, министарство надлежно за послове правосуђа, стране у спорном односу у којем је медијатор посредовао и други органи Коморе, у складу са Статутом.

Дисциплински поступак спроводи дисциплинска комисија.

Медијатору против кога је покренут дисциплински поступак мора бити омогућено да се упозна са предметом, као и да непосредно пред дисциплинском комисијом, самостално или преко пуномоћника, одговори на наводе из предлога дисциплинског тужиоца.

Дисциплинска комисија својом одлуком може одбити предлог дисциплинског тужиоца или уважити предлог и изрећи дисциплински казну медијатору.

Одлука дисциплинске комисије из става 6. овог члана је коначна и против ње се може покренути управни спор.

Дисциплински поступак ближе се уређује актом Коморе.

Предлог за одузимање лиценце

Члан 51.

Ако је услед извршења дисциплинског прекршаја, странама у поступку медијације причињена знатна штета, дисциплинска комисија може, поред одлуке којом је изрекла дисциплинску казну, поднети и предлог за одузимање лиценце медијатору, у складу са чланом 38. став 2. овог закона.

IX. КОМОРА

Статус Коморе

Члан 52.

Комора је професионално удружење у које се удружују медијатори уписани у Регистар медијатора.

Комора послује као непрофитно удружење.

Комора има својство правног лица са овлашћењима одређеним законом и Статутом.

Седиште Коморе је у Београду.

Комора може имати одељења у другим местима у Републици Србији, у складу са Статутом.

На организацију и рад Коморе примењују се прописи о удружењима, ако овим законом није другачије одређено.

Послови Коморе

Члан 53.

Комора обавља следеће послове:

- 1) заступа и штити професионалне интересе својих чланова;
- 2) стара се о примени Статута, Етичког кодекса и других општих аката Коморе;
- 3) пружа стручну помоћ члановима ради унапређења праксе у спровођењу медијације;
- 4) развија систем обезбеђења квалитета у спровођењу медијације;
- 5) прати примену прописа од значаја за медијацију и стратегије развоја медијације, односно акционих планова за спровођење стратегије;
- 6) објављује студије, зборнике радова, стручне приручнике, информаторе и друга документа из области медијације;
- 7) организује научне и стручне скупове из области медијације;
- 8) информише стручну и ширу јавност о медијацији;
- 9) врши и друге послове одређене законом, Статутом и другим општим актима Коморе.

Поверена јавна овлашћења

Члан 54.

Комори се поверавају следећа јавна овлашћења:

- 1) издавање, обнављање и одузимање лиценце медијаторима;
- 2) вођење Регистра медијатора;
- 3) утврђивање програма обуке медијатора, уз прибављену сагласност министарства надлежног за послове правосуђа;

4) издавање дозволе за спровођење обуке и вођење евидениције издатих дозвола и уверења о завршеној основној и специјализованој обуци и похађању сталне обуке медијатора;

5) вођење евидениције о облицима обављања послова медијатора;

6) издавање уверења о чињеницама о којима води евиденцију;

7) утврђивање износа накнаде за издавање и обнављање лиценце медијатора, као и за издавање уверења о чињеницама о којима води евиденцију;

8) вођење дисциплинског поступка против медијатора;

9) доношење Етичког кодекса и других општих аката одређених овим законом;

10) прописивање начина стављања, као и стављање потврде извршности на споразум о спорном односу.

У вршењу послова из става 1. тач. 1), 2), 4), 5) и 6) овог члана примењују се одредбе закона којим се уређује општи управни поступак, ако овим законом није другачије одређено.

Статут и други општи акти Коморе

Члан 55.

Статутом и другим општим актима уређује се организација и пословање Коморе, врсте, састав, начин избора и делокруг органа Коморе, као и друга питања од значаја за рад Коморе.

Статутом и овим законом одређују се акти које Комора мора донети, а Статутом се одређује поступак и начин њиховог доношења.

На Статут, у делу у којем се уређује начин вршења јавних овлашћења, сагласност даје министарство надлежно за послове правосуђа.

Органи Коморе

Члан 56.

Органи Коморе су: скупштина, извршни одбор, надзорни одбор, председник, дисциплинска комисија и дисциплински тужилац.

Статутом се могу предвидети и други органи.

Финансирање рада Коморе

Члан 57.

Рад Коморе финансира се из:

- 1) прихода од чланарина и уписнина чланова Коморе;
- 2) прихода остварених издавањем и обнављањем лиценци медијатора;
- 3) прихода остварених издавањем уверења о евиденцијама које води;
- 4) прихода остварених издавачком делатношћу;
- 5) прихода од наплаћених казни за дисциплинске прекршаје;
- 6) прихода од поклона и донација;

7) других прихода остварених у складу са законом.

Висина чланирине и уписнине чланова Коморе одређује се актом Коморе.

Надзор над радом Коморе

Члан 58.

Надзор над радом Коморе у обављању поверених послова, врши министарство надлежно за послове правосуђа, у складу са законом који уређује државну управу.

Комора је дужна да сваке године подноси министарству надлежном за послове правосуђа извештај о раду Коморе који садржи и општу оцену о раду медијатора, као и предлог мера за унапређење примене медијације.

Податаке које извештај из става 2. овог члана треба да садржи ближе се уређује актом министра надлежног за послове правосуђа.

Х. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 59.

Лица која се до дана ступања на снагу овог закона налазе на списковима медијатора које воде надлежни судови или на списку медијатора Центра за медијацију, као и лица која су до дана ступања на снагу овог закона завршила одговарајући програм обуке за медијаторе, у складу са Правилником програма обуке за посредника („Службени гласник РС”, број 44/05), нису обавезна да заврше основну обуку за медијаторе прописану овим законом.

Члан 60.

У року од 60 дана од дана ступања на снагу овог закона одржаће се оснивачка скупштина Коморе.

Министар надлежан за послове правосуђа образоваће одбор за припрему оснивачке скупштине Коморе и именовати председника одбора, у року од 30 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Оснивачку скупштину Коморе сазива и њоме руководи председник одбора за припрему оснивачке скупштине Коморе.

На оснивачкој скупштини Коморе право одлучивања имају лица из члана 59. овог закона.

У року од 60 дана од дана одржавања оснивачке скупштине, Комора ће изабрати органе Коморе и донети акте предвиђене овим законом.

Члан 61.

Министар надлежан за послове правосуђа донеће подзаконске акте прописане овим законом у року од 120 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 62.

Даном почетка примене овог закона престаје да важи Закон о посредовању – медијацији („Службени гласник РС”, број 18/05) и подзаконски акти донети на основу тог закона.

Члан 63.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”, а примењује се после истека 120 дана од дана ступања на снагу.

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е

I. УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење Закона о медијацији је одредба члана 97. тач. 2. и 17. Устава Републике Србије, према коме Република Србија уређује и обезбеђује остваривање и заштиту слобода и права грађана, као и поступак пред судовима и другим државним органима и обезбеђује и друге односе од интереса за Републику Србију, у складу са Уставом.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Доношење новог Закона о медијацији наметнула је потреба за побољшањем и унапређивањем постојећег нормативног оквира медијације, који је утврђен важећим Законом о посредовању – медијацији („Сл. гласник РС”, број 18/05), како би се поспешила примена медијације у Србији и посредно остварили позитивни ефекти у функционисању правосудног система.

Непосредни повод за доношење новог закона јесте неопходност да се постојећа нормативна решења у области медијације усагласе са међународним и европским стандардима у овој области, посебно са Правилима UNCITRAL о мирењу од 1980. године, UNCITRAL Модел-законом о међународном трговачком мирењу од 2002. године (у даљем тексту: UNCITRAL Модел-закон), као и са решењима садржаним у новој Директиви 2008/52/ЕЦ Европског парламента и Савета ЕУ о неким аспектима медијације у грађанским и трговинским стварима (у даљем тексту: Директива 2008/52/ЕЦ), којом су, поред осталог, стандардизована основна начела медијације и предвиђена је обавеза држава чланица ЕУ да успоставе систем контроле квалитета рада медијатора, регулишу начин упућивања на медијацију и начин испуњавања обавеза које проистичу из споразума склопљеног током медијације.

Доношење новог Закона о медијацији наметнула је потреба да се, на бази стечених искустава у петогодишњој примени медијације у Србији, отклоне слабости које су пракси отежавале њену примену. Такође, водило се рачуна о потреби да се отвори шири простор за спровођење медијације у правним стварима са страним елементом (тзв. међународна медијација), што је у складу са Препоруком REC (2002) 10, којом су државе упућене да унапреде успостављање механизма употребе медијације у решавању спорова са страним елементом. Законска решења су конципирана тако да медијација буде што шире доступна. Сагласно овом циљу, учињен је покушај да се отвори што шири простор за развој медијације изван судског система, како би медијација била доступна широким слојевима становништва, чиме би се допринело да медијација растерети судове и самим тим допринесе остваривању права на правично суђење у разумном року и права на делотворан приступ правди, која су зајемчена Уставом Републике Србије и Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода.

Један од разлога за доношење новог Закона о медијацији огледа се и у потреби да се обезбеди повољан нормативни оквир за обезбеђење квалитета рада медијатора и унапређење медијаторске праксе.

С обзиром на обим законске интервенције у области коју покрива важећи Закон о посредовању – медијацији (потреба за суштинским изменама и допунама великог броја одредби из важећег закона и доношења низа потпуно нових одредби), приступило се изради новог Закона о медијацији, а не изменама и допунама важећег закона. Додатни мотив за такав приступ јесте и потреба да се у максималној мери олакша примена закона.

Уместо назива „Закон о посредовању – медијацији”, који носи важећи Закон, предлаже се да нови Закон носи назив „Закон о медијацији”. Разлог томе лежи у чињеници да је медијација специфичан метод за мирно решавање спорова и да делатност која се предузима у поступку медијације далеко превазилази појам „посредовање” у његовом класичном значењу, посебно кад су у питању евалуативни типови медијације. Додатно томе, посебно се водило рачуна да се термином „посредовање” у нашој правној теорији и пракси традиционално означавају и друге делатности које не стоје ни у каквој вези са делатношћу медијације, те да би изједначавање ова два појма могло отежати препознавање и разумевање медијације као сасвим новог института у нашем праву. Имајући у виду да је термин „медијација” општеприхваћен и већ одомаћен израз, целисходно је да искључиво он буде употребљен у називу закона како би се избегла свака конфузија, посебно у случајевима примене медијације за решавање спорова са страним елементом.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

Основне одредбе (чл. 1-5)

Закон о медијацији (у даљем тексту: Закон) конципиран је као тзв. кровни или оквирни закон, који је, по свом системском месту, садржини и називу, најопштији закон који уређује материју медијације. Закон пружа нормативни оквир за спровођење медијације у свим спорним односима, изузев оних за чије је решавање предвиђена искључива надлежност суда или другог органа, под условом да примена медијације одговара природи спорног односа. У погледу предмета медијације, Законом је предвиђено да се његове одредбе примењују како у спорним односима без страног елемента, тако и у спорним односима који садрже страни елемент, као и у медијацији која се проводи пре и после покретања судског или другог поступка. Полазећи од међународних стандарда који потврђују корисност примене медијације у различитим врстама спорних односа, у члану 1. став 2. Закона примерице се наводе спорни односи, односно области друштвеног живота, у којима медијација данас примарно налази своју примену. Узимајући у обзир посебности примене медијације у кривичним и прекршајним стварима, у члану 1. став 3. Закона предвиђено је да се одредбе овог закона примењују и на медијацију која се спроводи у кривичним и прекршајним стварима, осим када посебан закон којим се уређује ова специфична област примене медијације налаже другачије.

У члану 2. Закона одређен је појам медијације. Узимајући у обзир значајан број прописа којима се у нашој земљи подржава примена медијације (при чему се за означавање процеса медијације некада користе различити називи као што су: нагодба, мирење и сл), и из разлога потребе да олакша разумевање суштине поступка медијације, овај закон, као општи, одређује медијацију као сваки поступак, без обзира на назив, у којем стране настоје да спорни однос реше путем преговарања, уз помоћ медијатора, који им помаже да постигну споразум. Оваквим одређењем појма медијације апострофирани су основни елементи овог поступка, без обзира на област примене, како би се лакше препознали сви они поступци који се данас у пракси користе за мирно решавање спорова у различитим сферама друштвеног живота. Посебно се, стога, за појам медијације везује и могућност учешћа више лица у својству медијатора у поступку (тзв. комедијација), што је важан предуслов вођења медијације у одређеним врстама спорних односа (нпр. спорови настали услед дискриминације, отмице деце и сл).

Низом одредби груписаних у члану 3. Закона регулисана је тзв. међународна медијација, по угледу на решења садржана у члану 1. UNCITRAL Модела-закона о међународном трговачком мирењу. У првом ставу (тач. 1) - 3) Закона предвиђено је када се медијација има сматрати међународном, тј. у чему све може бити изражен страни елемент. У циљу стварања што ширег простора за примену тзв. међународне медијације, у тачки. 3) предвиђено је да медијација има карактер међународне медијације и ако су се стране изричито споразумеле да је спор везан за више држава.

Одредбом садржаном у члану 3. став 2. Закона, странама спорног односа са страним елементом омогућено је да изричитим споразумом одреде да се међународна медијација спроведе применом неких других правила, а не правила о медијацији која су садржана у овом Закону, што је у складу са решењем садржаним у члану 1. став 7. UNCITRAL Модела-закона и члану 2. Директиве 2008/52/ЕС, којим су дефинисани прекогранични спорови.

Одредба члана 4. Закона представља настојање да се промовише решавање спорова мирним путем, кад год је то могуће, указивањем на значај прихватања уговорних одредби о медијацији.

У основне одредбе смештена је и одредба о примени стандарда медијације (члан 5), којом је предвиђено да се сва питања која нису изричито уређена Законом решавају у складу са начелима медијације која су предвиђена овим Законом, а која представљају општеприхваћена начела медијације у свим савременим правним системима. Како су данас основни и најважнији стандарди медијације садржани у актима Уједињених нација, Европске уније и Савета Европе, у тражењу одговора на евентуална спорна питања иста одредба указује и на неопходност уважавања ових општеприхваћених стандарда медијације.

Начела медијације (чл. 6-10)

Ради лакше примене Закона, одредбе о начелима медијације груписане су и налазе се у Другој глави Закона, под насловом „Начела медијације”. Законом су предвиђена следећа начела: добровољност, равноправност страна, искључење јавности и поверљивост, а у оквиру ове главе регулисана су и питања која се тичу допуштености доказа у другим поступцима.

Начело добровољности, које проистиче из начела аутономије воље, регулисано је у свим аспектима, тако да се односи на покретање поступка, одређивање начина спровођења медијације и избора медијатора.

Законом је предвиђено да медијација може бити спроведена само на основу изричите сагласности страна, изузев у случајевима када спровођење медијације има карактер претходног поступка, односно када је предвиђено као процесни услов за вођење поступка пред судом или другим органом (члан 6. став 1). Овим је остављена могућност да се изузетно, када то оправдавају специфичности одређене врсте правних односа, посебним прописом предвиди примена тзв. обавезне медијације у смислу обавезивања страна у спору да пре покретања поступка пред судом или другим органом покушају решење спора у поступку медијације. Таква решења, као изузетак од принципа добровољности, позната су у упоредном праву.

Начело добровољности важи и у погледу начина спровођења медијације што је конкретизовано одредбом по којој се стране слободно споразумевају о начину спровођења медијације, тако што се опредељују за одређена правила садржана у неком аутономном правном акту којим је уређена медијација или на неки други начин. Сродно правило, које постоји у арбитражном поступку, важи и

у поступку медијације, који се у још већој мери заснива на слободи страна да саме одреде начин решавања свог спорног односа. С обзиром да у пракси стране често пропуштају да искористе законску могућност и споразумно одреде начин спровођења медијације, Законом је предвиђено да ће у таквом случају медијатор спровести поступак на начин који сматра одговарајућим, при чему је дужан да узме у обзир предлоге страна, околности случаја и потребу за брзим решењем спорног односа. Овакво решење је прихваћено по угледу на члан 6. UNCITRAL Модела-закона, а општеприхваћено је и у упоредном праву.

Начело добровољности посебно је конкретизовано у случају упућивања на медијацију од стране суда или другог органа. Да би стране биле подстакнуте на медијацију предвиђено је, по узору на решење садржано у члану 5. Директиве 2008/52/ЕС, правило о дужности суда, односно другог органа да странкама укаже на могућност примене медијације, као и да у таквом случају странама пружи све потребне информације у циљу потпуне обавештености странака о медијацији, при чему ову дужност суд односно други орган може испунити и тако што ће стране упутити код медијатора (чл. 6. ст. 2. и 3). На тај начин обезбеђује се странама у спору да одлуку о учешћу у поступку медијације донесу слободно, након добијања свих потребних објашњења о могућности иницирања поступка медијације, карактеристикама медијације и поступања медијатора.

Начело равноправности страна регулисано је тако што је у члану 7. став 1. Закона, декларативном одредбом предвиђено да су у поступку медијације стране равноправне, док је у ставу 2. конкретизовано императивном одредбом којом је медијатору наложено да странама обезбеди равноправан положај у поступку медијације. Из овакве одредбе произилази дужност медијатора да се односи према странама на једнак начин и да својим деловањем међу странама успостави процесну равнотежу.

Одредбом члана 8. Закона у поступку медијације искључена је јавност. Предвиђено је да у поступку учествују само стране и њихови законски заступници, ако их имају, док пуномоћници могу учествовати у поступку уз сагласност страна, на који начин се обезбеђује поштовање начела добровољности као ултимативног начела медијације. У ставу 3. странама је такође дата могућност да сагласном изјавом воља омогуће и трећим лицима да присуствују медијацији, што подразумева да се присуство медијацији дозволи конкретним трећим лицима, узимајући у обзир околности случаја, а нарочито интересе и потребе страна у спору.

Начело поверљивости, као једно од основних начела поступка медијације, којим се странама обезбеђује неопходан степен дискреције, конкретизовано је у члану 9. Закона низом одредби којима се ово начело ближе разрађује, с обзиром да су одредбе које уређују поверљивост поступка медијације од нарочите важности за обезбеђивање повољних услова за примену медијације. У ставу 1. изричито је предвиђено да су сви подаци, предлози и изјаве у вези са поступком медијације поверљиви, осим ако се стране нису другачије споразумеле. Карактер поверљивости има максимално широко одређен круг информација које се као тајна морају чувати, укључујући све изнете информације о спорном односу који се решава медијацијом, информације о самом поступку медијације (подаци о странама, трајању медијације и сл), као и све податке који се односе на изнете предлоге, изражене ставове и изјаве дате током поступка медијације и слично.

Начело поверљивости нема, међутим, апсолутну важност. Законом су, по угледу на решења из члана 9. UNCITRAL Модела-закона и члана 7. Директиве 2008/52/ЕС, предвиђена три изузетка. Пре свега, немају карактер

поверљивих информација оне информације које се морају саопштити на основу закона (нпр. дужност медијатора да открије намеру стране да изврши кривично дело). У ову категорију информација спадају и информације које се морају саопштити ради испуњења или спровођења споразума који су стране постигле у поступку медијације. Поред тога, пошто је обавеза чувања тајности прописана пре свега ради заштите интереса страна, допуштена је могућност да стране својим споразумом једна другу, медијатора, заступнике и трећа лица ослободе обавезе чувања тајне, што подразумева да својим споразумом могу читав поступак медијације учинити јавним.

Ради остваривања начела поверљивости, предвиђена је у члану 9. став 2. Закона обавеза страна и њихових заступника и аналогно томе, обавеза медијатора, лица која присуствују поступку медијације, као и лица која обављају административне послове за потребе медијације, да све податке, предлоге и изјаве у вези за поступком медијације чувају као тајну. Обавеза чувања поверљивости података односи се и на трећа лица која присуствују поступку медијације (нпр. представници организација за медијацију који пружају логистичке услуге, преводиоци, тумачи и друга лица која у неком својству присуствују поступку медијације).

Кад су у питању медијатори, овакво решење је разумљиво, јер се најважнији елемент поверљивости састоји у обезбеђењу односа отворености и поверења између страна и медијатора, будући да је непосредни и лични однос медијатора са странама у поступку медијације конститутивни услов за успешно спровођење медијације.

Да би стране спорног односа биле охрабрене да буду отворене, чиме се повећавају изгледи за споразумно решење спора, предвиђено је правило (члан 9. став 3) да се информације, предлози и изјаве изнети током медијације и предлози дати искључиво у сврху закључења споразума о спорном односу не могу користити у судском, арбитражном или другом поступку, нити саопштити на други начин, а уколико буду понуђени, да их суд, односно други орган неће прихватити (члан 9. став 4). Ова одредба је усклађена са одредбом садржаном у члану 10. Закона, којим се уређује забрана коришћења доказа у другим поступцима.

У члану 9. став 5. Закона предвиђена је одговорност за штету проузроковану повредом дужности чувања тајне. Закон ближе не одређује основ одговорности за штету, тако да се примењују општа правила грађанског права о одговорности за штету. Законом такође није предвиђено ко су титулари права на накнаду штете, а сходно општим прописима о одговорности за штету, то могу бити саме стране спорног односа, али и неко друго лице (нпр. организација за медијацију), ако јој је повредом тајности нанета штета.

У члану 10. Закона садржане су и одредбе којима је искључена могућност да одређене чињенице буду употребљене као доказ у другим поступцима. Приликом креирања ових одредби за узор су служиле одредбе члана 10. UNCITRAL Модела-закона, као и решења у упоредном праву. Одредбама овог члана Закона разрађено је начело поверљивости прописивањем доказних забрана у погледу коришћења одређених врста доказа који се односе на поступак медијације (или из њега произилазе), у евентуалном каснијем судском или другом поступку. Одредбе о доказним забранама имају двоструку сврху. С једне стране, њима се обезбеђује да стране прихвате медијацију, да у њој активно учествују и износе предлоге и ставове, неспутане страхом да ће то бити искоришћено против њих у поступку који ће се евентуално водити ако напори да се постигне споразум не уроде плодом. С друге стране, овим чланом Закона прецизно се разграничавају докази који се не

могу, односно докази који се могу користити у каснијим поступцима, како странке не би дошле у опасност да због презентације одређеног доказа у поступку медијације тај доказ у каснијем поступку не могу да предложе, што би могло да доведе у питање њихово право на доказ, па и право на поштено суђење.

Ради обезбеђивања учествовања у поступку медијације, одредбом члана 10. став 1. Закона уведене су доказне забране тако што је предвиђено да у евентуалном судском или било ком другом поступку неће бити коришћене као доказчињеница да је једна страна предложила спровођење поступка медијације или изразила вољу да у овом поступку учествује; сва мишљења и ставови које је страна у поступку медијације изразила, као ни предлози које је изнела само у циљу постизања споразума о спорном односу; све изјаве о чињеницама или признање захтева или чињеница током поступка медијације; могући начини решавања спорног односа које је током поступка медијације изнео медијатор, као и чињеница да је страна у поступку показала спремност да прихвати предложени начин решавања спорног односа. Поред тога, не може као доказ бити коришћена ни исправа која је припремљена искључиво за потребе поступка медијације (нпр. нацрти могућих споразума, писани предлози и сл.). Доказне забране прописане члана 10. Закона тичу се, пре свега, врсте информација, а не облика у коме је информација садржана. Сагласно томе, неће бити релевантно на који ће начин (којим доказним средством) странка недопуштену информацију изнети у каснијем поступку (као сопствени исказ, као исказ сведока или путем исправа).

У члану 10. став 2. Закона садржана је изричита одредба по којој друге изјаве и докази који су иначе допуштени у судском и другим поступцима не постају недопуштени само из разлога што су коришћени у поступку медијације. И ова одредба је предвиђена са циљем да се обезбеди активно и отворено учешће страна у медијацији, како би оне, без икаквих резерви, презентовале случај и доказе којима евентуално располажу, без страха од тога да те доказе у каснијем поступку неће моћи да употребе.

Исту сврху има и одредба члана 10. став 3. Закона којом је предвиђено да давање одређених изјава или позивање на одређене доказе у поступку медијације не значи уједно и пристанак на коришћење такве изјаве или доказа у другом поступку. У складу с тим, ако би, рецимо, страна у поступку медијације дала исказ о нечему о чему би, према парничним или управним процесним правилима, могла ускратити сведочење, или одговор на конкретно питање, то не значи да се одрекла права које би имала у парничном, односно управном поступку.

Поступак медијације (чл. 11-19)

У Глави трећој, под насловом „Поступак медијације”, уређен је поступак медијације.

Чланом 11. став 1. Закона предвиђено је да поступак започиње постизањем сагласности о спровођењу медијације. Будући да медијација, по правилу, бива иницирана када је до спора већ дошло, уобичајена техника постизања сагласности о спровођењу медијације, предвиђена у члану 11. став 2. Закона, огледа се у томе што једна страна предлаже медијацију, а друга овај предлог прихвата у року од 30 дана. Овакво правило у складу је са начелом добровољности, које извире из начела аутономије воље јер без изричито изражене воље обеју страна, поступак медијације не може започети. Сам рок од 30 дана је диспозитивне природе и важи само за случај да страна која упућује предлог није у свом предлогу навела неки дужи рок. С обзиром да је

Закон о медијацији општи закон, постоји могућност да се другим законима предвиди посебан рок за поједине врсте медијације (нпр. закон којим се уређује медијација у радноправним споровима и др).

Ток законског рока који је одређен за прихватање предлога за медијацију не искључује могућност да страна која је истакла овај предлог за медијацију повуче свој предлог и пре истека рока за његово прихватање, што произлази из начела добровољности и правила по коме свака страна може одустати од поступка медијације једностраном изјавом (члан 13. став 4).

Како у пракси примена медијације може бити уговорена пре настанка спора, приликом склапања неког правног посла, у виду уговорне клаузуле о медијацији, било је потребно предвидети правило да у таквом случају поступак започиње подношењем предлога за спровођење медијације (члан 11. став 3).

У члану 12. Закона регулисан је споразум о спровођењу медијације, као специфичан вид споразума који закључују медијатори и стране спорног односа. У овом члану Закона предвиђено је посебно диспозитивно правило по коме стране и медијатор могу закључити споразум о спровођењу медијације у писаној форми. Предвиђено је да овим споразумом стране потврђују избор медијатора, стране и медијатор уређују своја права и обавезе у складу са начелима медијације, утврђују трошкове медијације, уколико их има, и уређују друга питања од значаја за спровођење медијације.

У члану 13. Закона предвиђена су основна правила о спровођењу поступка медијације, у складу са општеприхваћеним стандардима медијације, која се односе на поступање медијатора и страна у спору. У ставу 1. овог члана Закона предвиђена је дужност медијатора да стране упозна са циљем медијације, правилима поступка и улогом медијатора, како би стране биле информисане о самој медијацији као методу). Као један од облика начела добровољности, у ставу 2. овог члана Закона је предвиђено правило да се стране слободно споразумевају о начину спровођења медијације, при чему то могу учинити тако што се позивају на одређена правила о медијацији (нпр. на аутономна правила неке организације за медијацију) или на неки други начин, што укључује могућност да саме стране предвиде поједина правила по којима ће се поступак водити. Оваква одредба је конципирана по угледу на одредбу из члана 6. став 1. UNCITRAL Модел-закон. Законом није предвиђен облик споразума страна о начину спровођења медијације, тако да је сваки правно допуштени начин склапања споразума могућ и допуштен, укључујући и непосредни усмени споразум страна. Отворена је, међутим, могућност да споразум у погледу правила поступка медијације буде састављен и у писаној форми, али странама није наметнута дужност склапања писаног споразума о начину спровођења медијације, што је у складу са општим настојањем да се избегне свака сувишна формалост и поступак учини флексибилним.

У члану 13. став 3. Закона предвиђено је диспозитивно правило о овлашћењу медијатора да води заједничке и одвојене разговоре са странама, као и да предлоге и ставове једне стране пренесе другој страни, при чему медијатор то може учинити само ако се страна са тим изричито сагласила, што је у складу са начелом поверљивости и добровољности поступка медијације.

Сагласно начелу добровољности, у члану 13. став 4. Закона изричито је предвиђено правило да свака страна може одустати од даљег учешћа у медијацији у било којој фази поступка медијације. Кад је реч о медијатору, предвиђено је правило да он може обуставити поступак медијације уколико процени да даље вођење поступка није целисходно (члан 13. став 5).

Према члану 14. став 1. Закона, поступак се окончава када стране закључе споразум о спорном односу, али и када било која страна, сагласно начелу добровољности, изјави да одустаје од даљег поступка. Поред тога, медијатор је овлашћен да обустави поступак ако нађе да вођење поступка више није целисходно, што у пракси редовно подразумева да одлуку о обустављању поступка доноси после разговора са странама спорног односа. На основу наведених решења сматраће се, дакле, да је поступак медијације окончан даном постизања споразума о спорном односу, даном доношења одлуке медијатора о обустављању поступка медијације, односно даном давања изјаве стране да одустаје од даљег учешћа у медијацији. У ставу 2. истог члана Закона наглашено је правило о дужности медијатора да суду односно другом органу, по чијем је упуту медијација спроведена, достави обавештење о начину окончања поступка, како би се поступак пред судом, односно другим органом на одговарајући начин окончао. Имајући у виду захтеве начела поверљивости, наведена дужност медијатора подразумева обавештавање суда или другог органа једино о томе да ли је поступак медијације окончан постизањем споразума страна или на други законом предвиђен начин, без пружања било каквих других информација у вези са поступком медијације, а у складу са чл. 9. и 10. Закона. У циљу обезбеђења правне сигурности, али и ефикасности спровођења судског и других поступака правне заштите, у ставу 3. истог члана Закона предвиђена је обавеза медијатора да странама изда потврду о покретању и окончању поступка медијације у случајевима када је покренут поступак медијације који је посебним законом предвиђен као процесни услов за вођење судског или другог поступка, а стране у поступку медијације нису постигле споразум о спорном односу.

У члану 15. Закона уређено је дејство медијације на рокове застарелости и преклузивне рокове.

Законом је, предвиђено да се покретањем поступка медијације не прекида застарелост потраживања (члан 15. став 1). Такво решење, које доминира у упоредном праву, резултат је потребе да се елиминише могућност злоупотребе медијације. Међутим, да би се подстакла примена медијације, предвиђено је посебно правило о застоју застарелости у односу на захтеве поводом којих се води поступак медијације (члан 15. став 2). Ово правило је допуњено правилима о рачунању рокова и изричито је предвиђено да рок застарелости наставља да тече почев од дана окончања поступка медијације, ако је медијација окончана без закључивања споразума о спорном односу (члан 15. став 3). На тај начин отклоњена је свака дилема у погледу начина рачунања рокова застарелости потраживања поводом кога се води медијација.

Сагледавајући потребу за мотивисањем страна да својим деловањем утичу на брзо и успешно окончање медијације, као и потребу за отклањањем могућности да медијација буде коришћена као стратегија за одуговлачење коначног решења спора, предвиђено је да застој застарелости може трајати најдуже 90 дана (члан 15. став 2).

Нова решења у погледу застарелости потраживања поводом кога се води медијација у духу су правила садржаних у UNCITRAL Модел-закону, као и правила предвиђених у Препоруци REC (2002) 10 о медијацији у грађанским стварима и Директиви 2008/52/ЕС.

У члану 15. став 4. Закона предвиђено је правило да покретање поступка медијације не утиче на законске рокове за покретање судског или другог поступка у погледу захтева поводом којег се води поступак медијације, осим ако је посебним законом медијација предвиђена као процесни услов за вођење другог одговарајућег поступка. Да би се примена медијације афирмисала и у

оним правним стварима за које је предвиђен преклузиван процесни рок, било је потребно предвидети допунско правило у погледу тока овог рока. Такво ново правило садржано је у одредби члана 15. став 5. Закона. Према овом правилу, ако је у току поступак медијације поводом захтева за који је посебним законом одређен рок за покретање судског или другог поступка, а рок још увек није истекао, он наставља да тече од дана када предлог за спровођење медијације није прихваћен, односно од дана окончања поступка медијације.

Правила о споразуму који стране постижу у поступку медијације груписана су у члану 16. Закона, ради лакше примене.

У члану 16. став 1. Закона предвиђено је да садржину споразума о спорном односу одређују саме стране, док је у ставу 2. предвиђена могућност да медијатор, на захтев страна, има активну улогу у састављању и изради споразума пружајући странама одговарајућу помоћ. Овакво решење произилази из начела добровољности.

У погледу форме споразума (члан 16. став 3), Законом није предвиђена обавезна писана форма, тако да стране могу одлучити да споразум има усмену форму. Закон, међутим, упућује стране да споразум о спорном односу могу да сачине у писаној форми, што је у одређеним случајевима и под условом да стране у медијацији имају такав интерес, предуслов за обезбеђење својства извршне исправе споразума о спорном односу.

Имајући у виду чињеницу да у неким поступцима медијације стране не успевају да се споразумеју због несагласности око правних питања, упркос томе што су се усагласиле око чињеница, било је целисходно омогућити странама да у поступку медијације постигну писану сагласност о чињеничним питањима, која би их обавезивала у каснијем судском или другом поступку. Таква могућност је предвиђена у члану 16. став 4. Закона. Оваким решењем стварају се услови да каснији судски, арбитражни или други поступак, у коме се решава правна ствар која је била предмет медијације, буде убрзан јер је споразум страна о чињеничним питањима обавезујући и за суд, односно друго тело које решава правну ствар, будући да у каснијем судском или другом поступку чињенице о којима су се стране споразумеле имају дејство признатих чињеница, тако да није потребно поновно доказивање. При томе, за разлику од признања чињеница у судском или другом поступку, које је могуће повући, сагласност у погледу чињеница коју су стране постигле у поступку медијације, по правилу, је неопозива.

Приликом уређивања дејства споразума склопљеног у поступку медијације, задржано је решење из важећег Закона о посредовању – медијацији. Споразум има снагу вансудског поравнања тако да обавезује стране као и сваки правни посао, те се према члану 18. Закона, на закључење, дејства и престанак споразума о спорном односу постигнутог у поступку медијације примењују одредбе Закона о облигационим односима које уређују вансудско поравнање. Овакво законско решење опредељено је чињеницом да Закон уређује примену медијације у различитим врстама спорних односа, при чему сама природа поступка медијације, превасходно одређена начелом добровољности, налаже строго поштовање правила да садржину споразума постигнутог у медијацији одређују саме стране спорног односа (члан 16. став 1), док медијатор, као независна, неутрална и непристрасна страна не може да намеће другачије решење од оног за које су се саме стране сагласношћу воља определиле (члан 32. став 3).

Имајући у виду евентуалну потребу за принудним извршењем склопљеног споразума о спорном односу, чланом 17. Закона предвиђена је на могућност да споразум о спорном односу стекне снагу извршне исправе. Према

ставу 1. овог члана Закона, споразум о спорном односу има снагу извршне исправе ако је састављен у писаној форми и садржи потписе страна и ако га на записник узме судија, службено лице које решава у управној ствари или друго лице које врши јавна овлашћења (нпр. јавни бележник), као и у другим случајевима предвиђеним посебним законом. Тиме је странама омогућено да се, према сопственим потребама, одреде за предузимање радњи потребних за обезбеђивање извршности споразума о спорном односу. Наведено решење одговара захтеву из члана 6. Директиве 2008/52/ЕС којим се државама налаже да омогуће једноставне процедуре у циљу обезбеђења извршности споразума постигнутих у медијацији, а уједно осигурава правна допуштеност таквог споразума. У ставу 2. истог члана Закона предвиђена је још једна могућност за обезбеђивање извршности споразума о спорном односу постигнутог у медијацији. Наиме, споразум састављен у писаној форми који садржи потписе страна има снагу извршне исправе ако је једна страна дала изричиту изјаву да пристаје да се по доспелости утврђене обавезе, или по испуњењу предвиђеног услова, спроведе принудно извршење и ако на такав споразум Комора медијатора стави потврду извршности, на начин одређен актом Коморе. Оваквим решењем странама стоји на располагању једноставна процедура за обезбеђење својства извршне исправе споразуму о спорном односу постигнутом у медијацији, која омогућава да споразуми настали у поступку медијације не буду инфериорни у односу на одлуке суда или другог државног органа, а уједно се избегава опасност да споразум о спорном односу који је постигнут пред медијатором који није правне струке не буде подобан за принудно извршење.

Како су Законом смањени општи услови које лице треба да испуни да би се бавило медијацијом, у таквим околностима, не би било примерено да се споразуму склопљеном у поступку медијације аутоматски, без икакве контроле, призна снага судског поравнања, с обзиром да би то подразумевало дужност медијатора да испита да ли је садржина споразума склопљеног у поступку медијације у складу са принудним прописима, јавним поретком и правилима морала. Несумњиво је да овако сложени задатак са успехом могу извршити само правнички образовани медијатори, али не и медијатори других образовних профила. Коначно, уколико се има у виду начело формалног легалитета које подразумева да је суд везан извршном исправом, те да приликом доношења решења о извршењу није овлашћен да испитује њену материјалну законитост и правилност, нити за то има процесне инструменте, решење из члана 17. Закона налази своје пуно оправдање. Из истих разлога споразуму склопљеном у поступку медијације не треба признати снагу поравнања у управном поступку, чија се допуштеност оцењује с обзиром на јавни интерес, јавни морал или правни интерес трећих лица.

Одредбе о трошковима медијације, садржане у члану 19. Закона, конципиране су тако да су трошкови разврстани на трошкове самих страна и на оне трошкове који су заједнички за обе стране.

У члану 19. став 1. Закона предвиђено је правило по коме свака страна сноси своје трошкове, а заједничке трошкове медијације стране сnose на једнаке делове. Стране могу споразумнио одредити другачије, осим када је у питању примена правила о сношењу трошкова у вези са информативним састанком са медијатором, односно медијацијом која је процесни предуслов за вођење другог одговарајућег поступка. У ставу 2. истог члана Закона јасно су дефинисани заједнички трошкови тако што је предвиђено да њих чине награда за рад медијатора и накнада трошкова које је медијатор имао у вези са спровођењем медијације, чиме је прецизирано који све трошкови које поступак медијације изазива спадају у категорију заједничких трошкова.

С обзиром да Закон има карактер општег закона, предвиђено је правило према коме се висина награде за рад и накнаде трошкова медијатора одређују према тарифи о наградама и накнадама трошкова у поступку медијације коју доноси министар надлежан за послове правосуђа. Овакво решење конципирано је уз очекивање да ће наведена тарифа омогућити да се приликом утврђивања заједничких трошкова медијације узму у обзир таксе и други трошкови поступка које су стране већ имале (уколико се медијација спроводи након већ покренутог поступка правне заштите), као и значај питања које се разматра и обим посла медијатора. Такође, Законом је предвиђена могућност да посебним прописима стране буду ослобођене плаћања трошкова медијације (члан 19. став 4), чиме је отворен простор за развијање медијације чије спровођење финансирају држава, струковне организације и сл. Оваквим решењем уједно се излази у сусрет захтеву који је садржан у члану 10. Директиве 2002/8/ЕС о правној помоћи којом се државама налаже да обезбеде неопходне предуслове у циљу омогућавања лакшег приступа алтернативним методама решавања спорова за одређене категорије грађана. У ставу 5. истог члана Закона одређено је да медијатори могу да обављају медијацију без накнаде, а у ставу 6. истог члана Закона се успоставља дужност Коморе медијатора да води посебан списак медијатора који услугу медијације пружају без накнаде.

Однос медијације и судског или другог поступка (чл. 20-26)

У Четвртој глави Закона садржана су правила којима се уређује однос медијације и судског или другог поступка.

Чланом 20. став 1. Закона прописано је да суд или орган управе може у свакој фази поступка да упуту странке на информативни састанак са медијатором, док су у ставу 3. истог члана Закона таксативно наведени случајеви у којима је суд дужан да упуту странке на информативни састанак. У свим случајевима у којима је предвиђено обавезно упућивање странака на информативни састанак са медијатором, такав састанак ће се одржати у времену које претходи припремном рочишту, односно првом рочишту за главну расправу. Оваквим решењем се жели омогућити благовремено упознавање странака са поступком медијације и улогом медијатора, посебно у одређеним врстама спорова за чије ефикасно решавање држава има посебан интерес и на тај начин посредно утицати на повећање броја спорова који ће своје решење наћи путем медијације, онда када стране у спору тако одлуче. Ради очувања начела доброволности, са једне стране и заштите права грађана на слободан приступ суду са друге стране, ставом 4. истог члана Закона предвиђено је да упућивање на информативни састанак са медијатором не спречава заказивање припремног рочишта или првог рочишта за главну расправу. Дужност суда да упуту странке на медијацију, односно обавеза странака да присуствују информативном састанку са медијатором не постоји у случају када странке доставе доказ да су покушале да реше спор медијацијом или на други миран начин, пре покретања судског поступка (члан 20. став 5).

У члану 21. Закона детаљније се разрађују правила у вези са информативним састанком са медијатором и прописује обавезу страна и других лица, означених позиву, да састанку присуствују. Сам састанак има за циљ да стране у спору информише о најважнијим карактеристикама поступка медијације, улози медијатора и предностима коришћења медијације као начина решавања спорова, чиме се уједно жели подстаћи већа примена медијације као начина решавања спорова. У вези са тим, у ставу 3. истог члана Закона садржано је правило да се након одржаног информативног састанка странке могу споразумети да се одмах спроведе поступак медијације. У споровима за чије решавање држава има посебан интерес, а у вези са којима се

информативан састанак са медијатором прописује као обавезан, Закон прописује да је страна која се није одазвала позиву дужна да у писаној форми обавести медијатора о разлозима недоласка. Посебна одредба, садржана у члану 22. Закона, уређује медијацију као процесни услов за вођење другог поступка при чему медијација може бити процесни услов само ако је тако предвиђено посебним законом. С обзиром да је реч о изузетку од начела добровољности, ова могућност се односи на случајеве у којима прописивање медијације као процесног услова за вођење судског или другог поступка, оправдавају специфичности одређене врсте правних односа регулисане управо посебним прописима.

У члану 23. Закона садржана је одредба према којој у случају неоправданог изостанка странке са информативног састанка, односно састанка са медијатором, када је државни орган имао дужност да странке упути на састанак, односно медијацију или су се стране уговором обавезале да спорове решавају медијацијом пре покретања судског или другог поступка, страна које је неоправдано изостала, је дужна да накнади трошкове информативног састанка, односно медијације, о чему орган који је на медијацију упутио доноси одлуку у форми решења. Поред тога, орган који је упутио на медијацију, било да је по закону дужан или је оценио да је то целисходно, у сваком случају, узимајући у обзир природу спорног односа, раније покушаје да се спор реши на миран начин, трошкове медијације и могућност успешног решавања спора у медијацији, може донети одлуку да странка која је неоправдано изостала са информативног састанка сноси трошкове судског или другог поступка без обзира на исход тог поступка (члан 23. ст. 3. и 4). Овакво решење има за циљ да додатно мотивише покушај мирног решавања спора.

Чланом 24. Закона је прописано да се у случају постизања споразума о спорном односу, након већ покренутог судског или другог поступка, странке ослобађају обавезе плаћања неплаћених судских, односно административних такси предвиђених посебним законом, чиме се настоје мотивисати стране у спору да дођу до споразума мирним путем.

У члану 25. Закона предвиђено је да стране могу покренути поступак медијације и у току поступка по правним лековима или у току извршног поступка. Начин обезбеђења техничких услова за обављање медијације регулисан је у члану 26. Закона са циљем да се омогући коришћење просторних капацитета погодних за вођење поступка медијације и тако додатно подстакне њен развој и примена.

Медијатор (чл. 27- 34)

Одредбе о медијаторима груписане су и систематизоване у петој глави Закона, под насловом „Медијатор”.

У члану 27. став 1. Закона, дата дефиниција медијатора тако што је предвиђено да је медијатор физичко лице које, на независан, неутралан и непристрасан начин, посредује међу странама спорног односа, у складу са начелима медијације.

У односу на важећи Закон о посредовању – медијацији, општи услови које медијатор треба да испуњава знатно су ублажени тако што су Законом утврђени само минимални услови који обезбеђују да медијацију спроводе компетентна лица достојна улоге медијатора. Сагласно томе, у члану 27. став 2. Закона наведено је да медијацију може спроводити лице које испуњава следеће услове: да је пословно способно; да је успешно савладало програм основне обуке за медијатора; да је достојно за обављање послова медијатора; да има важећу лиценцу за обављање послова медијације и да је уписано у

Регистар медијатора. Имајући у виду да специфичности неких спорова захтевају посебне стручности медијатора, ставом 3. истог члана Закона предвиђено је да посебним законом могу бити прописани додатни услови за обављање медијације у одређеним спорним односима. Ставом 4. истог члана Закона дата је могућност да у међународној медијацији медијатор буде лице које је страни држављанин, под условом да је овлашћено да се бави пословима медијације у страни држави и под условом су се стране спорног односа са тим сагласиле, што је у складу са начелом добровољности.

Чланом 28. став 1. Закона предвиђена је могућност да медијатори обављају послове медијације и преко одређених организација, установа и институција. Овим се услуге медијације чине лакше доступним потенцијалним корисницима. У том смислу, ставом 2. истог члана Закона, Комори медијатора је поверено вођење посебне евиденције о облицима обављања послова медијатора.

Избор медијатора уређен је у члану 29. Закона на начин да максимално афирмише аутономију воље страна. У ставу 1. тог члана Закона предвиђено је диспозитивно правило по коме поступак медијације спроводе један или више медијатора, које стране споразумно одређују, при чему стране могу својим споразумом предвидети и другачија правила у погледу именовања медијатора. Пошто у пракси стране често не располажу информацијама и потребним искуством који би им омогућили избор адекватног медијатора, одредбом става 2. истог члана Закона странама је омогућено да од Коморе медијатора, суда или другог органа пред којим се води поступак затраже да именује медијатора.

Иако су стране слободне у избору медијатора, Законом су утврђена ограничења кроз правила о искључењу медијатора, тако што медијатор не може бити лице које је судећи судија, односно лице које одлучује у предмету поводом спорног односа због којег се спроводи медијација (члан 30). Овим одредбом Закона обезбеђује се да поступак медијације води неутрално и непристрасно лице, чиме се чува и интегритет медијације.

Са истим циљем утврђена су и правила о изузећу медијатора. Док обавља своју функцију, медијатор мора имати поштен однос према странама, да буде не само непристрасан, већ и да створи и сачува утисак непристраности. Да би се такав однос медијатора обезбедио, предвиђена су правила о изузећу медијатора (члан 31), којима је прописано да ће се медијатор изузети из поступка медијације у коме има лични интерес или ако из других разлога није у могућности да поступа непристрасно. Међутим, могућно је да медијатор на неки начин буде укључен у спорни однос тако да постоје околности које би код страна могле да изазову сумњу у његову непристрасност, упркос томе што он лично себе сматра непристраним и независним. У таквом случају, Закон налаже медијатору да стране обавести о свим околностима које би могле да доведу у сумњу његову непристрасност, при чему странама омогућава да сагласном изјавом воље омогуће да такав медијатор спроведе поступак (члан 31. став 2. и 3).

У члану 32. Закона систематизована су правила о дужностима медијатора. У ставу 1. овог члана Закона предвиђена је дужност медијатора да се упозна са околностима спорног односа, док је у ставу 2. прописана дужност медијатора да посредује на неутралан начин, као и да поступа без икаквих предрасуда у погледу страна и спорног односа, поштујући притом општеприхваћене стандарде професионалне етике садржане у Етичком кодексу медијатора који доноси Комора медијатора, као и начела медијације, прописана Законом.

Ради што јаснијег дефинисања улоге медијатора и очувања интегритета медијације, у члану 32. став 3. Закона предвиђено је правило којим је искључена могућност да медијатор странама намеће решење, да даје обећања и правне савете, као и да гарантује одређени резултат поступка медијације. Такође, у ставу 4. истог члана Закона предвиђена је дужност медијатора да поступак медијације води и оконча без одуговлачења.

Како је чланом 34. Закона медијатору признато право на награду за рад и накнаду трошкова, у члану 32. став 5. Закона одређена му је дужност да странама изда обрачун награде за рад и трошкова у складу са Тарифом о наградама и накнадама трошкова у поступку медијације. То међутим, на значи да ће накнада трошкова и награде за рад медијатора увек теретити стране, будући да Закон оставља могућност да се посебним законом предвиди ослобођење страна од плаћања трошкова медијације.

Ради ефикасног надзора над радом медијатора и вођења евиденције, у члану 32. став 6. Закона прописана је дужност медијатора да Комори медијатора подноси годишњи извештај о броју обављених медијација. У извештају ће медијатор посебно навести податке о врсти спорног односа поводом кога је вођена медијација, месту у коме је поступак медијације спроведен и начину окончања поступка медијације.

У погледу одговорности медијатора, у члану 33. Закона задржано је правило из важећег Закона о посредовању – медијацији, којим је предвиђено да је медијатор одговоран за штету коју проузрокује странама својим незаконитим поступањем, према општим правилима о одговорности за штету. С тим у вези, ставом 2. истог члана Закона прописано је обавезно осигурање медијатора од професионалне одговорности за штету, а у ставу 3. је предвиђено и да Комора медијатора може закључити уговор о колективном осигурању од професионалне одговорности за све медијаторе уписане у Регистар медијатора. Минималну суму осигурања за штету од професионалне одговорности утврђује Комора медијатора (члан 33. став 4).

Лиценцирање медијатора (чл. 35-40)

Једна од кључних новина Закона огледа се у томе што се уводи систем лиценцирања за сва лица која се баве медијацијом у смислу Закона. Систем лиценцирања треба, пре свега, да обезбеди задовољавајући ниво квалитета медијације и створи предуслове за перманентно унапређење медијаторске праксе.

Одредбе о лиценцирању систематизоване су у Глави шестој Закона.

У чл. 35. и 36. Закона дате су дефиниције лиценцирања и лиценце и утврђена су начела поступка лиценцирања.

Свако лице које жели да се бави медијацијом у смислу Закона, дужно је да поднесе захтев за издавање лиценце и то пре него што започне да пружа ову услугу. У погледу тога ко има право на лиценцу, Закон у члану 35. и члану 36. став 2. упућује на примену правила о условима које треба да испуњава медијатор. У члану 36. став 3. Закона предвиђено је да се лиценца издаје медијатору са роком важења од пет година, осим када је реч о првој лиценци која важи три године.

Услови за обнављање лиценце, предвиђени чланом 37. Закона, конципирани су тако да медијаторе мотивишу на континуирано обучавање и унапређивање знања потребних за медијацију. У том циљу, у члану 37. ст. 1. и 2. Закона предвиђено је правило да за обнављање лиценце медијатори морају, поред испуњења општих услова за издавање лиценце, испунити додатне

услове који подразумевају најмање десет часова стручног усавршавања у току једне године и најмање тридесет медијација за време важења лиценце. Додатно томе, а полазећи од значаја етичких стандарда за развој квалитетне праксе медијације, истим чланом Закона у ставу 3. прописано је да у поступку обнављања лиценце, Комора медијатора посебно води рачуна о поступању медијатора у складу са правилима Етичког кодекса и испуњавању других обавеза прописаних Законом и актима Коморе.

С обзиром да је последњих година број медијација у Србији релативно мали и да је неизвесно којим ће се темпом реализовати основни и специјализовани програми обуке за медијаторе, дата је могућност да, изузетно, лиценца буде обновљена и кад медијатор не испуњава све услове за обнављање лиценце, под условом да те услове није испунио из оправданих разлога, а у складу са актом Коморе медијатора (члан 37. став 4). У члану 37. став 5. Закона предвиђен је примерен рок за покретање поступка за обнављање лиценце медијатора, који износи шест месеци пре истека рока важења лиценце.

У члану 38. Закона уређени су разлози и поступак за одузимање лиценце, који су у функцији обезбеђивања задовољавајућег нивоа квалитета медијације и унапређења медијаторске праксе. У том смислу, одузимање лиценце може бити последица чињенице да у тренутку добијања лиценце медијатор није испуњавао услове за лиценцу у складу са Законом, што је утврђено накнадном провером или да су након издавања лиценце наступиле околности услед којих је медијатор престао да испуњава услове за издавање лиценце, односно ако је медијатор учинио дисциплински прекршај прописан Законом, услед кога је странама у поступку медијација причињена знатна штета (члан 38. став 1). Према одредби члана 38. став 2. Закона предлог за одузимање лиценце могу поднети суд или други орган који води поступак, министарство надлежно за правосуђе, дисциплинска комисија Коморе медијатора, као и стране у спорном односу у коме је медијатор посредовао којима, по природи ствари, могу бити познате околности које се тичу услова за одузимање лиценце.

Чланом 39. Закона надлежност за вођење поступка лиценцирања, обнављања лиценце и одузимања лиценце поверена је Комори медијатора, као посебној струковној организацији медијатора, за коју је предвиђено да врши одређена јавна овлашћења. Поред тога, предвиђена је могућност да се против одлуке Коморе медијатора којом је одбијен захтев за издавање и обнављање лиценце, односно одлуке о одузимању лиценце може водити управни спор (члан 39. став 2).

Једна од новина Закона јесте и увођење јавног Регистра медијатора, који води Комора медијатора, а чији се садржина и начин вођења ближе уређују општим актом Коморе медијатора (члан 40. став 5). У члану 40. став 3. Закона предвиђено је да је Регистар медијатора јаван и да се објављује на интернет страници Коморе.

Обука медијатора (чл. 41-43)

Глава седма Закона садржи основна правила којима се ближе одређују врсте обуке медијатора - основна, стална и специјализована обука (члан 41), правила о утврђивању програма обуке (члан 42), као и услови и поступак за издавање дозвола за спровођење програма обуке (тзв. акредитација) и надзору над спровођењем програма обуке (члан 43).

У члану 42. Закона прописано је да програме обуке утврђује Комора медијатора, уз прибављену сагласност министарства надлежног за правосуђе.

У члану 43. став 1. Закона предвиђено је да програме обуке могу спроводити државни и други органи и организације, правна и физичка лица, на основу дозволе коју издаје Комора медијатора по прибављеној сагласности министарства надлежног за правосуђе. Такође, прописано је да ће се начин утвђивања програма обуке, поступак за издавање дозволе за спровођење програма обуке, као и надзор над спровођењем програма обуке ближе уредити актима Коморе медијатора (члан 42. став 3. и члан 43. став 2). Циљ и смисао ових одредби јесте да се обезбеди квалитетна обука за медијаторе, као и да се елиминише сваки вид монопола који онемогућава развијање и реализовање квалитетних програма обуке. Квалитетном континуираном обуком медијатора, кроз акредитоване програме обуке, био би унапређен квалитет медијације, као посебне делатности. Надзор над спровођењем програма обуке има за циљ да обезбеди потребан ниво квалитета у реализацији програма обуке за чије је спровођење Комора медијатора издала дозволу. Поред тога, успостављање система основне и континуиране обуке медијатора, кроз поступак за издавање дозвола за спровођење програма обуке представља и један од неопходних услова за функционисање стандардизованог система лиценцирања, чије се увођење Законом предвиђа. У вези са тим, предвиђено је да уверење о завршеној основној и специјализованој обуци и похађању сталне обуке издаје лице које спроводи обуку, а да Комора медијатора води евиденцију издатих дозвола за спровођење програма обуке медијатора, као и евиденцију издатих уверења о завршеној обуци (члан 43. ст. 3. до 5).

Дисциплинска одговорност медијатора (чл. 44-51)

У Глави осмој Закона уређује се дисциплинска одговорност медијатора, дисциплински прекршаји, дисциплинске казне и дисциплински поступак. Медијатор дисциплински одговара ако у обављању послова медијације крши одредбе овог и других закона, Етичког кодекса и других аката Коморе (члан 44. став 1).

Чланом 45. Закона прописано је да медијатор чини дисциплински прекршај, између осталог: ако повреди обавезу чувања тајности података у поступку медијације, не посредује на неутралан начин и без предрасуда у погледу страна и спорног односа, намеће странама решење, даје обећања и правне савете или гарантује одређени резултат поступка и др. Дисциплинске казне су: писмена опомена и новчана казна у износу од 10.000 до 100.000 динара (члан 46).

Чланом 47. Закона прописано је да дисциплински поступак покреће и води Комора медијатора, а дисциплински органи су дисциплински тужилац и дисциплинска комисија, чији се надлежност, начин избора, мандат и начин одлучивања ближе уређују Статутом Коморе.

Дисциплински поступак покреће се на предлог дисциплинског тужиоца који он подноси на основу пријаве коју може поднети суд или други орган који води поступак, министарство надлежно за правосуђе, стране у спорном односу, као и други органи Коморе медијатора, у складу са Статутом Коморе (члан 50. ст. 1-3). У члану 50. став 4. Закона предвиђено је да дисциплински поступак води дисциплинска комисија, а одлука дисциплинке комисије у том поступку је коначна и против ње се може покренути управни спор (члан 50. став 7). У самом дисциплинском поступку медијатору мора бити омогућено да се упозна са предметом као и да, непосредно или преко пуномоћника, одговори на наводе из предлога дисциплинског тужиоца (чл. 50. став 5).

У складу са одредбом члана 38. Закона, којом се уређује питање одузимања лиценце медијатору, чланом 51. Закона предвиђено је да

дисциплинска комисија може, када је дисциплинским прекршајем странама у поступку медијације причињена знатна штета, поред одлуке којом је изрекла дисциплинску казну, поднети и предлог Комори медијатора за одузимање лиценце медијатору.

Комора медијатора (чл. 52-58)

Једна од битних новина Закона огледа се у том што се њиме предвиђа оснивање Коморе медијатора, као независне, професионалне организације медијатора, која има својство правног лица, са правима, обавезама и одговорностима утврђеним законом и статутом Коморе. Законом је предвиђено да Комора има седиште у Београду, али да могу бити основана и одељења Коморе у другим местима у Републици Србији. Ради стварања што бољих услова за унапређење медијаторске праксе, предвиђено је да се у Комору удружују медијатори уписани у Регистар медијатора. Законом је предвиђено да се на организацију и рад Коморе медијатора примењују прописи о удружењима, ако овим законом није другачије одређено (члан 52).

Послови које Комора медијатора обавља разврстани су у две групе: поверени послови, које Комора медијатора обавља као јавна овлашћења и остали послови. У поверене послове сврстан је читав низ послова који су везани за поступак лиценцирања и издавања дозвола за спровођење програма обуке, издавања уверења о завршеној обуци, вођење Регистра медијатора и евиденција прописаних законом, вођење дисциплинског поступка и др. (члан 54). У погледу вршења ових послова, примењују се одредбе закона којим се уређује општи управни поступак, осим ако Законом није другачије одређено. Остали послови Коморе медијатора обухватају послове који се обављају у циљу заштите професионалних интереса чланова и унапређења квалитета праксе медијације (члан 53).

Чланом 55. став 1. Закона прописано је Комора медијатора доноси Статут и друга општа акта којима уређује организацију и пословање Коморе, врсту, састав начин избора и делокруг органа Коморе, као и друга питања од значаја за рад Коморе. У ставу 3. истог члана Закона предвиђено да сагласност на Статут Коморе медијатора, у делу у којем се уређује начин вршења поверених јавних овлашћења, даје министарство надлежно за правосуђе.

Чл. 56. и 57. Закона уређени су организација и финансирање рада Коморе медијатора. Органе Коморе су скупштина, извршни одбор, надзорни одбор, председник Коморе, дисциплинска комисија и дисциплински тужилац, као и други органи предвиђени Статутом Коморе (члан 56). Узимајући у обзир начине финансирања коморског система у другим областима, чланом 57. Закона предвиђено је да се средства за рад Коморе медијатора обезбеђују из чланарина и уписнина чланова Коморе, прихода остварених издавањем и обнављањем лиценци, прихода остварених издавачком делатношћу, донација и других извора.

По угледу на решења која постоје у вези са другим коморским системима, чланом 58. Закона одређено је да надзор над радом Коморе медијатора врши министарство надлежно за правосуђе, у складу са законом који уређује државну управу, као и дужност Коморе медијатора да Министарству сваке године подноси извештај о раду који садржи општу оцену о раду медијатора и развоју медијације, као и предлог мера за унапређење примене медијације.

Прелазне и завршне одредбе (чл. 59-63)

У оквиру прелазних и завршних одредби, чланом 59. Закона прописано је да лица која су се до ступања на снагу овог закона налазила на списковима медијатора које воде надлежни судови или на списку медијатора Центра за медијацију, као и лица која су до ступања на снагу овог закона завршила одговарајући програм обуке за медијаторе који одговара захтевима важећег Правилника о програму обуке за посредника, немају обавезу да поново похађају основну обуку за медијатора прописану овим законом.

У члану 60. Закона уређен је поступак и рокови оснивање и почетак рада Коморе медијатора, као и рокови за доношење аката Коморе. Прописани рокови треба да обезбеде, у минималном временском периоду од ступања на снагу Закона, остваривање најважнијих претпоставки за ефикасан почетак рада Коморе медијатора.

За доношење подзаконских аката, из надлежности Министарства правде, који су неопходни за спровођење Закона, предвиђен је рок од 120 дана од дана ступања на снагу Закона (члан 61).

Полазећи од тога да је за адекватну примену појединих одредби Закона од значаја испуњење свих предуслова који се превасходно тичу почетка рада Коморе медијатора, предвиђено је да Закон ступи на снагу осмог дана од дана објављивања, а да се примењује после истека 120 дана од дана ступања на снагу (чл. 63).

IV. ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ПОТРЕБНА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

За спровођење овог закона није потребно обезбедити финансијска средства у буџету Републике Србије.